

سوالنامه

اسلام‌هراسی و راهکارهای
رسانه‌ای مقابله با آن

سجاد رستم‌پور

سرشناسه: رستمی پور، سجاد، ۱۳۶۵-

عنوان و نام پدیدآور: اسلام‌هراسی و راهکارهای رسانه‌ای مقابله با آن / سجاد رستمی پور؛ به اهتمام دفتر پژوهش‌های بنیادی دین و رسانه؛ گروه مدیریت، سیاست و اقتصاد اسلامی؛ ویراستار اعظم خوشگفتار. مشخصات نشر: قم: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران، اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه، نشر دین و رسانه، ۱۴۰۰. مشخصات ظاهری: ۱۹۸ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م. شابک: ۲-۴۸۱-۵۱۴-۹۶۴-۹۷۸-۴۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: کتابنامه.

موضوع: اسلام‌ستیزی Islamophobia اسلام و غرب Islam and the West

اسلام‌ستیزی در رسانه‌های گروهی Islamophobia in mass media

شناسه افزوده: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران. اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه. نشر دین و رسانه
شناسه افزوده: صداوسیما جمهوری اسلامی ایران. اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه. دفتر پژوهش‌های بنیادی دین و رسانه. گروه مدیریت، سیاست و اقتصاد اسلامی

رده‌بندی کنگره: BP۲۲۹/۳

رده‌بندی دیویی: ۴۸۹/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۷۲۳۳۳

کتابخانه مجلس شورای اسلامی
مرکز اسناد و کتابخانه ملی

اسلام‌هراسی و راهکارهای رسانه‌ای مقابله با آن کد: (۲۹۰۳)

پژوهشگر: سجاد رستمی پور

ناشر: دین و رسانه وابسته به اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران
به اهتمام: دفتر پژوهش‌های بنیادی دین و رسانه؛ گروه مدیریت، سیاست و اقتصاد اسلامی

ویراستار: اعظم خوشگفتار

طرح جلد: سیدجلال طباطبایی سرشت

صفحه‌آرا: زهره نیک‌خلق احمدی

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

چاپ: زلال کوثر

شمارگان: ۲۰۰

بها: ۴۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: قم، بلوار امین، مجموعه صداوسیما، اداره کل پژوهش‌های اسلامی رسانه، تلفن: ۳۲۹۱۵۵۱۱

تهران: جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرین، تلفن: ۲۲۰۴۷۳۸، نامبر: ۳۲۱۶۴۹۹۷

مشهد: خیابان امام خمینی (ره)، جنب باغ ملی، ساختمان صبا، طبقه سوم، تلفن: ۳۳۳۵۱۰۸، نامبر: ۳۳۳۵۱۰۸

سامانه پیام کوتاه: ۲۵۵۰۰۰۰۰

سامانه مخاطبان: ۲۵۰۳۲۹۱۵۵۱۰۱۱

978-964-514-481-2

شابک: ۲-۴۸۱-۵۱۴-۹۶۴-۹۷۸

www.irc.ir

info@irc.ir

@iribirc

@irc_ir

۵	سخن نخست
۷	فصل اول: کلیات
۷	۱. مقدمه
۸	۲. بیان مسئله
۱۱	۳. سؤال‌های تحقیق
۱۲	۴. پیشینه تحقیق
۱۸	۵. روش تحقیق
۲۳	فصل دوم: چهارچوب مفهومی و نظری تحقیق
۲۳	۱. مفهوم اسلام‌هراسی
۳۲	۲. شیعه‌هراسی
۳۴	۳. هراس طبیعی و ایجاد هراس
۳۶	۴. متعلق اسلام‌هراسی
۴۳	۵. آسیای‌ستیزی
۴۴	۶. سابقه تاریخی اقلیت‌ستیزی
۴۵	۷. اسلام‌هراسی به‌مثابه نژادپرستی
۴۸	۸. ایران‌هراسی
۵۲	۹. شبکه مفهومی اسلام‌هراسی
۵۳	۱۰. نظریه‌های اسلام‌هراسی
۶۳	فصل سوم: روند تاریخی مناسبات اسلام و غرب
۶۳	۱. تبار تاریخی اسلام‌هراسی
۸۷	۲. مرجع امنیتی تهدیدشده
۸۷	الف) تهدید تمدنی
۹۰	ب) تهدید ارزش‌های غربی
۹۵	ج) تهدید امنیت ملی
۹۹	د) تهدید هویت ملی
۱۰۰	۳. برساخته اسلام در اسلام‌هراسی توسط غرب
۱۰۰	الف) بازنمایی یکسان و یکپارچه از جهان اسلام
۱۰۱	ب) تقابل‌سازی
۱۰۶	ج) بازنمایی غرب از اسلام‌هراسی
۱۱۱	فصل چهارم: علل و عوامل مرحله اخیر اسلام‌هراسی
۱۱۱	۱. عوامل و کارگزاران اسلام‌هراسی
۱۱۱	الف) محافل سیاسی و فرهنگی
۱۱۳	ب) دولت‌های غربی
۱۱۶	ج) احزاب و گروه‌های سیاسی
۱۳۱	د) فعالان رسانه‌ای
۱۳۸	هم‌جنبش‌های دست‌راستی

۱۳۲	۲. عوامل مؤثر ساختاری اسلام‌هراسی در غرب
۱۳۲	الف) جهانی‌شدن و جهانی‌سازی
۱۴۱	ب) شکل‌گیری قدرت جهان اسلام با ظهور انقلاب اسلامی
۱۴۳	ج) شکل‌گیری برخی جریانات افراطی در بین مسلمانان و نقش رسانه‌ها در برجسته‌سازی آن‌ها
۱۴۷	د) تصویر برساخته ترسناک از اسلام در رسانه‌ها
۱۵۱	فصل پنجم: احتمالات آینده روند رابطه اسلام و غرب
۱۵۱	۱. مؤلفه‌های ساختاری احتمالات آینده
۱۵۳	الف) وضعیت هندسه بین‌الملل (آینده غرب و قدرت‌های نوظهور)
۱۵۳	یک - جهانی‌سازی یا جهانی‌شدن
۱۵۵	دو - هندسه قدرت‌های جهانی
۱۵۶	ب) شرایط جهان اسلام
۱۵۶	یک - رقابت عقلانیت دینی، سکولاریسم و افراط‌گرایی در جهان اسلام
۱۵۷	دو - آینده حامیان افراط‌گرایی
۱۵۷	سه - آینده کشورهای بی‌ثبات
۱۵۹	چهار - ساختار جهان اسلام
۱۵۹	پنج - وضعیت سیاسی ایران
۱۶۰	شش - وضعیت حضور آمریکا در منطقه
۱۶۱	هفت - وضعیت اسرائیل
۱۶۲	ج) شرایط سیاسی اجتماعی کشورهای غربی
۱۶۲	یک - تضعیف یا تقویت راست‌گرایی در غرب
۱۶۳	دو - تقویت موضع مسلمانان در غرب
۱۶۴	د) آینده رسانه‌ها
۱۶۵	۲. سناریوهای محتمل آینده اسلام‌هراسی
۱۶۸	۳. راهبردها و راهکارهای مقابله با اسلام‌هراسی
۱۶۹	الف) تبیین وجه تمدنی اسلام (با تأکید بر وجه زیبایی‌شناسانه)
۱۷۰	ب) تبیین جامعیت و وجه شمول‌گرایانه اسلام در مقایسه با دیگر ادیان وحیانی
۱۷۲	ج) تبیین رابطه تعاملی اسلام و غرب (با تأکید بر خدمات متقابل اسلام و غرب)
۱۷۳	د) راهبرد آگاهی‌بخشی و تبیین جنبه عقلانیت، معنویت و وجه رحمانی اسلام ناب محمدی
۱۷۵	هـ) تبیین اسلام سیاسی مبتنی بر عقلانیت
۱۷۸	و) روشنگری عملکرد غرب درباره اسلام‌هراسی
۱۸۵	جمع‌بندی نهایی
۱۸۶	۱. روند محتمل
۱۸۷	۲. روند مطلوب
۱۸۹	۳. رسالت رسانه ملی
۱۹۱	منابع

سخن نخست

امام خمینی علیه السلام

«ما به تمام جهان، تجربه‌هایمان را صادر می‌کنیم و نتیجه مبارزه و دفاع با ستمگران را بدون کوچک‌ترین چشمداشتی، به مبارزان راه حق انتقال می‌دهیم و مسلماً محصول صدور این تجربه‌ها، جز شکوفه‌های پیروزی و استقلال و پیاده شدن احکام اسلام برای ملت‌های دریند نیست. روشنفکران اسلامی همگی با علم و آگاهی، باید راه پر فرازونشیب دگرگون کردن جهان سرمایه‌داری و کمونیسم را پیمایند و تمام آزادیخواهان باید با روشن‌بینی و روشنگری، راه سبیلی زدن بر گونه ابرقدرت‌ها و قدرت‌ها، خصوصاً آمریکا را بر مردم سبیلی خورده کشورهای مظلوم اسلامی و جهان سوم ترسیم کنند. من با اطمینان می‌گویم: اسلام، ابرقدرت‌ها را به خاک مدلت می‌نشاند، اسلام موانع بزرگ داخل و خارج محدوده خود را یکی پس از دیگری برطرف و سنگرهای کلیدی جهان را فتح خواهد کرد» (امام خمینی، ۱۳۷۸، ج ۲۰، ص ۳۲۵)

اسلام‌هراسی با روند فعلی به‌ویژه در عرصه رسانه، مهم‌ترین مسئله جهان اسلام است. اسلام‌هراسی و اسلام‌ستیزی ناظر به عملیات رسانه‌ای پیچیده نظام سلطه در برابر بیداری اسلامی در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی است. نوع مواجهه مسلمانان با اسلام‌هراسی از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ زیرا اسلام‌هراسی قرائتی ترسناک از اسلام است که غرب، آن را در سه عرصه «رسانه»، «حقوق شهروندی» و «سیاست‌های مرتبط با منطقه غرب آسیا» دنبال می‌کند. اسلام‌هراسی در تاریخ معاصر به‌ویژه پس از انقلاب اسلامی، طرحی منسجم سیاسی و فرهنگی زیر نظر مدیریت کانون‌های مشخص غربی است؛ زیرا انقلاب اسلامی توانسته اسلام را به مثابه یک دین به‌عنوان یک قدرت

مطرح کند. از این رو سیاست اسلام‌هراسی راهبردی مهم به‌شمار می‌آید که در دستور کار نظام سلطه و رسانه‌های وابسته به آن قرار گرفته است. سؤال اصلی این پژوهش این است: روند اسلام‌هراسی در چه گستره‌ای از تاریخ و در چه حوزه‌هایی از جامعه، سیاست و رسانه مطرح بوده است و چگونه می‌توان با محوریت سیاست‌های رسانه‌ای، این تهدید را به فرصت تبدیل کرد؟ تحقیق پیش رو با روش آینده‌پژوهشی صورت گرفته است. یافته‌ها نشان می‌دهد رسانه ملی می‌تواند با افشاگری علیه ماهیت واقعی اسلام‌هراسی، برجسته‌سازی وجه تمدنی اسلام و پیگیری راهبرد مهم گفت‌وگوی نخبگانی بین‌الادیانی و ترویج گفتمان اسلام انقلابی، غرب را در موقعیت بحرانی قرار دهد و بین‌المللی‌گرایی معقولی که انقلاب اسلامی هم از آن حمایت می‌کند با امت‌گرایی که آرمان اسلامی است، قرابت و نزدیکی برقرار سازد.

در پایان لازم می‌دانیم از پژوهشگر ارجمند جناب آقای سجاد رستمی‌پور که این پژوهش را سامان دادند، سپاسگزاری کنیم و امیدواریم مدیران و برنامه‌سازان رسانه ملی به‌ویژه معاونت برون‌مرزی از نتایج این تحقیق بهره‌مند شوند.